

ANTE TADIĆ:

Školskoj omladini.

(Povodom ovogodišnjeg sleta.)

eti, leti, kao jato veselih proletnih ptica! Let, koji si započela u rano proleće, obasjano žarkim sunčanim trcima, vodi te na daleki put, na kojemu ne smeš da sustaneš, treba da pokažeš svoju snagu, svoju ustrajnost i smisao za borbu, za veliku borbu u kojoj treba da pobediš, da si prva, da se i roditelji tvoji s tobom ponose!

Radi, omladino, da pođeš u zajedničku borbu sa mladim Sokolčićima, da zajednički s njima izvojuješ vence pobjede i slave, da i buduća pokolenja s tobom ponosna budu!

Evo, prvi put doživljuješ, da sudeluješ u potpunom broju i samostalno na velikom jugoslovenskom svesokolskom sletu u Beogradu. Uz tebe će sudelovati omladina ostalih slovenskih naroda, Čehoslovačka, Poljaka i Rusa, da se od mladih noga naučiš snalaziti u košu slovenske braće.

Omladino, budi ponosna, što upravo ti otvaraš ovaj prvi najveći slet u Jugoslaviji, pokaži svima, da znaš, veličanstveno da nastupaš!

Dužnost ti je, da nastojiš svim silama održavati strogu disciplinu, jaki gimnastički moral, da ponosno istakneš vrline fizičkog vaspitanja, da mnogi roditelji vide, da gimnastika nije za preziranje, da je ona jedan deo potrebnog svakidašnjeg vaspitanja bez čega nijedan omladinac ne može biti sposoban, da sa lakoćom podnosi fizičke i duševne tegobe u životu.

Omladino, radi za svoj slet i ne prezaj pred dužnostima, ne zaboravljaj, da je gimnastika ona sila, koja će ti osvežiti dušu i telo, da možeš lakše svladati poteškoće mnogih školskih predmeta!

Disciplina u gimnastici uvešćete u redovan rad svakidašnjeg života, vodi te ozbiljnom cilju, uči te da postaneš čovek dužnosti, savesti i ljubavi prema bližnjemu.

Savez nastavnika-ica gimnastike, koji organizira i vodi ovaj slet, nastoji, da naša omladina stupa rame uz rame sa omladinom celog kulturnog sveta, ne sme za nikim da zaostaje, mora celome svetu da pokaže, da je i naša kultura na visokom stepenu, da je dorasla svemu onome, čemu je dorasla omladina svih kulturnih naroda.

Do viđenja na sletu! Zdravo!

E. GANGL:

Ded in vnuk.

V n u k : Le sedi semkaj na solnce, dedek moj! Tako toplo sije na klop pred hišo. Pregreje te! Star si že, kaj?

D e d : Prisedi k meni! Tudi tebi bo solnce koristilo. Čudovita je njegova moč. Vse bolezenske kali zamori. Tako! Dobro je sedaj nama obema. Le sij, solnčece zlato, kolikor hočeš!

V n u k : Sedaj ne telovadimo več v dvorani. Brat načelnik nam je ukazal ostaviti zatohle prostore. Premestili smo se na letno telovadišče, kjer se vežbamo in pripravljamo za javne nastope. Prvič: društveni nastop, drugič: župni zlet, tretjič: vsesokolski zlet v Beogradu!

D e d : Sedemdeset in pet let imam že pa hočem biti med brati Sokoli prvič, drugič in tretjič. Samo to nevšečno trganje mi mora iz udov! Star Sokol sem, a obleči hočem svoj slavnostni kroj vsaj trikrat še, potem pa — kakor že bo...

V n u k : Jaz pa vem, kako bo potem: ves se boš pomladil med nami! Meni se zdi, da sem vsak dan bolj mlad, po moči in gibčnosti namreč. Po letih sem že star, saj sem v naraščaju že tretje leto, kmalu bom med članstvom — juhuhu!

D e d : Hencajte — juhuhu! Še jaz moram zavriskati, taka mladost in svežost sije od tebe!

V n u k : Ali ti naj pokažem naše proste vaje? Le poglej! Te so od brata Mačusa iz Maribora! Imenitne so — le glej! Še pojem naj zraven namesto muzike. V Beogradu, pravijo, da nam bo sviralo 100 godbenikov. Dedek, ali čuješ: 100 zlatih instrumentov! Nas pa tisoč, tisoč in še tisoč. Koliko je to?

D e d : Kakor listja in trave! In to je tisto: iz vse države vas bo priklicala v glavno mesto naše države ena misel...

V n u k : Ali misliš, da tega ne vem? Sokolska misel je to! In proste vaje za naraščajke je tudi sestavil brat Mačus. Mlad je še pa je že načelnik župe Maribor. Načelnik naše župe je brat Vrhovec, župe Beograd brat Ilić, župe Novo mesto brat Papež. Vse to vem in še marsikaj drugega, starosta pa je brat dr. Pipenbacher. Vse to nam je povedal naš načelnik — brat Janko.

D e d : Kaj praviš, ali bi se jaz naučil vaj s palicami za starejše brate? V Pragi jih je na zadnjem zletu nastopilo 5000. Kaj misliš, ko bi bil tudi jaz med njimi? Morda bom po letih najstarejši, a po srcu še vedno mlad!

V n u k : Dedek, ali naj od veselja poskočim do strehe, poskočim kar tako brez palice in odskočne deske? Raca na vodi! Kar vrti se mi v glavi od samega veselja! — Jojmeni, kako je škoda, da nimam več očeta!

D e d : Ubili so ga — navdušenega Sokola so krvniki poslali v najopasnejši predel fronte, da ga sovražnikova kroglja ni mogla izgrešiti... E, dragi moj, to je moja odprta rana... Zdajle se spominjam lepih besed, ki jih je v »Gorskem vencu« zapisal znameniti mož, Peter Petrović-Njegoš, vladika in knez črnogorski, že leta 1847., če se ne motim:

V dobrem lahko dobremu je biti,
v mukah pa se kažejo junaki!

Midva, dragi moj Sokoliček, morava biti junaka v srčnih mukah. Solze ne pomagajo nič! Z navdušenim sokolskim delom in z vzornim sokolskim življenjem maščujva smrt mojega sina in tvojega očeta!

V n u k : Pa saj imava še mojo mamico. Veš, kaj dela sedaj? Pregleduje svoj in tvoj in moj slavnostni kroj, zakaj tudi ona mi je zaupala, da hoče biti med nami prvič in drugič in tretjič.

D e d : Vidiš, to je prava jugoslovenska žena, ta tvoja majka!

V n u k : Tako jo imam rad, da bi jo kar objel in pritisnil...

D e d : ...na svoje junaške sokolske prsi! Vnuček moj, Sokolič moj!

V n u k : Tako je! Potem bi pa kar poskočil v višave!

D e d : Da ti povem še eno iz »Gorskega venca«:

Ko sokola krije prvo perje,
on ne more nič več mirovati,
nego svoje gnezdo si razmeče,
grabi slamko eno si za drugo,
z njo do neba šine z glasnim krikom!

V n u k : Ali so že takrat imeli Sokole? Pravijo, da so vsi Črnogorci Sokoli.

D e d : Imeli so jih — ne tako kakor danes, toda po dejanjih in po plameneči domovinski ljubezni so bili vsi Jugoslovenci od nekdanjih Sokoli.

V n u k : Kako sem ponosen, da sem tudi jaz med Sokoli! Kadar umrem, me položite v kroju v grob ali pa vsaj s sokolskim znakom na prsih, ki ga vedno nosim s častjo in ponosom. Pa saj ga nosiš tudi ti!

D e d : Kaj bi ga ne! Ta znak me spominja vse dolge dobe mojega sokolovanja. Na prsih mi blesti, kakor bi se v njega izlil ogenj iz srca mojega...

V n u k : Moj znak je več vreden kakor zlata kovina. Še to mi povej, dedek, zakaj pravi »Gorski venec«, da si sokol razmeče gnezdo?

D e d : Pretesno mu je — v višavo hoče z glasnim krikom. Tako tudi ti in jaz! Saj praviš sam, da hočeš poskočiti do strehe. Mi Sokoli hočemo vsi v višave k luči lepote in resnice.

M a t e r i n g l a s : Sinko! Ura prihaja!

V n u k : Ali že? Saj res! K telovadbi moram. A prej se naj še umijem, počešem, preoblečem! Bog ne daj, da pridem umazan k telovadbi! To bi brat načelnik ropotal!

D e d : Prav je tako! Snaga in red vzdržujeta svet!

V n u k : Zdaj pa te moram ostaviti! Prav po sokolsko: Zdravo, brat dedek!

D e d : Zdravo, vnuček moj, srce moje!

Slika 5. in 6. k članku „Šablonski tisk“ str. 74. .

Pozdravna reč.

(Otresitiji Sokolić da je izgovori na akademiji pred zavesom.)

Gosti naši dragi, mili,
koji ste se sakupili
u zanosu radosnome
na zboru nam sokolskome,
svi primite pozdrav mio,
koji se u duši kriò,
koji vam iz srca pravo
kličem srećan: »Zdravo!«

Mi Sokoli svi želimo
uvek tako da vidimo,
kako brojno dolazite
naše trude da vidite,
naše zборе da čujete,
da se s nama radujete,
da vidite što umemo
i za čime mi idemo.
I u ovoj lepoj zgodi
misao me svetla vodi
da vam kažem, ispred sviju,
kuda nam se želje viju:
Sokolsko je nastojanje
da se stvori blagostanje,
da napredak svuda cvati,
da sav narod sreća prati.
I sokolski trudi trajni
cilj imaju jedan sjajni:
Da nestanu strasti mnoge,
a nastanu dani sloge,
i jedinstvo da zavlada
iznad sviju naših jada!
Mi živimo u toj veri,
njome nam se snaga meri,
njome naše dišu grudi —
njome naš se polet budi!
Iz te vere i saznanja
idu naša nastojanja,
i sokolsko naše delo
lepo, trajno, snažno, smelo.

Zdravo telo, duša zdrava,
to je naše blago, slava!
Za tim svaki Soko žudi
iz dubine svojih grudi.
Svaki Soko s puno mara
vežbom sebe zdrava stvara.
A poukom, koju čuje,
dušu svoju prosvetljuje.

I Soko je svestan svega
što zahteva kralj od njega
i budućnost domovine.
On će za njih i da gine,
u samu će smrt da pođe,
ako i taj danak dođe!
I dok naših traje grudi
neće horde tuđih ljudi
pregaziti naše gore,
ni oteti naše more!
Mi nećemo nikad dati
da naš narod robom pati!

Eto sestre, braćo mila,
u toj misli jeste sila
što Sokole drži, spaja
u sred bratskog zagrljaja;
u toj svesti niču nade
Sokolove duše mlade.
A nauku ovu daje
i sa njom nas upoznae.
Sokolana, naš dom vrli,
kuda svaki Soko hrli
kao do svog toplog gnezda
soko ptica iz najezda.

Jedan deo truda svoga
i pregnuća sokolskoga,
vama ćemo pokazati,
i lepu vam zgodu dati,

da cenite ona dela,
koja stvara mladost vrela,
krepka snaga, nada sjajna,
volja tvrda i istrajna.
Na sastanku ovom časnom

mi ćemo sa voljom lasnom
radom svojim pred vas stati,
da bi i vi mogli znati,
koliko smo napred pošli
i svom cilju bliže došli.

MARTICA VESELINOVIĆEVA:

Majka.

vaku ženu očekuje majčin poziv — najuzvišeniji poziv. Kao majka koristi žena ne samo svojoj porodici, već i državi. Ona joj daje i uzgaja svoju decu, njene buduće verne, odane i dobre sinove i kćeri.

Ona, kad se dete rodi, pazi ga i čuva, kao zenicu, a taj njezin postupak biva nagrađen. Prva reč deteta, koju uopšte izusti je »majka«. Ona je najveći i najbolji dobrotvor i zaštitnik dece. Koliko ona polaže truda, da bi dete dovela na pravi put. Deca majčinu ljubav ne osete u mladosti, jer ju ona sakriva. Ako majka dete pokara ili natuče ono misli, da ga majka ne voli, ali se u tome ljuto vara. Ako se dete razboli, majka lebdi nad njim kao anđeo. Koliko samo ona provede neprospavanih noći. Ona ne spava, nego pazi na dete i šalje Bogu tihe i blage molitve.

Ako sin polazi u vojsku ili na dalek put, ona se opet moli Bogu, da joj dete srećno stigne i da se veselo vrati domu. Ali se ne moli samo u tim časovima, nego za celog života. Zato treba poštovati i ceniti majku i odužiti joj se za to njeno dobročinstvo. Ali za to se dobro ničim nemožemo odužiti do poštovanjem.

Majčino srce je veliki deo neba, a njena ljubav i delo su nebo dotaknula.

Teško je onoj deci, koja izgube svoju majku. Ta deca ne osećaju više onu tihu, blagu, nevinu i uzrujanu ljubav, neprovode, kao deca što imaju majku, blage i mirne časove i ne čuju nežne majčine reči, koje su pune ljubavi i osećanja. Zato treba svoju majku poštovati i blagodariti joj na daru. I sam Bog rekao je:

»Poštuj i ljubi svoju majku ter ćeš onda biti srećan na zemlji!«

Zato ljubimo i poštujemo svoju majku, dok je u životu, jer tek posle ćemo videti, kakvo smo blago izgubili i kajaćemo se, što je nismo poštovali, ali će tada biti prekasno.

Pomenki o prirodoslovju.

VI.

Bil sem bolan. Dušilo me je že več dni. Nisem se upal zapustiti sobe. Tolažili so me z izpremembo vremena. Trdili so, da je le neznosna sopara kriva moje slabosti. Želeli so, da bi se vendar že usulo, a obenem so se bali in njih bojazen je bila upravičena. Ponoči je izbruhnilo. Takšnega neurja nisem doživel še nikoli. Bilo je, kakor da je na pohodu pekel z vsemi svojimi groznimi pošastmi. Bliskalo se je in grmelo zdržema, neprestano.

»Ali hoče Bog v eni noči uničiti, kar je ustvaril v toku sedmih dolgih dob?«

Moja gospodinja je mislila, da bo nov vesoljni potop, ker je lilo kakor iz škafa. Križala se je in molila. Tudi meni je bilo tesno pri srcu. Odleglo mi je šele, ko sem opazil, da se nevihta oddaljuje. —

Danes nisem mogel več vzdržati doma. Vleklo me je ven, da bi videl posledice divjega besnenja. V mestecu samem ni bilo nič posebnega. Le kupi razbite strešne opeke so pričali o ljutem boju v višavah. Zunaj pa je bilo skoraj vse uničeno. Ceste razrite, drevesa izruta ali polomljena. Rodovitna zemlja je izginila v morje. Le jame s štrlečimi skalami so bile na njenem mestu. Tu pa tam je stal kak domačin in topo gledal na opustošena polja, na uničeno trdo, dolgoletno delo. Gledal je, kakor da ne čuti nič, stal je kot kip. Le zdaj pa zdaj se mu je v očeh zasvetilo, mu je kanila iz njih solza. Griči so se mi zdeli velikanska pokopališča z zijajočimi grobovi, ljudje na njih pa pogrebeci. Nisem se jim upal zreti naravnost v obraz, preveč so se mi smilili. Tako je prišlo, da sem opazil svojega znanca šele, ko me je nagovoril. Tudi na njegovem obrazu je pustila ta nezgoda sledove. Hotel sem k njemu, a med nama je bil precej globok jarek.

»Pred nekaj dnevi še bi se bili tu z lahkoto približali in si segli v roko.«

»Žal, da je danes drugače. Koliko škode je napravila ta nevihta! Ubogi ljudje!«

»Je že tako. Divji elementi nimajo srca. Ne poznajo muk revnih. Nehote in nevede uničujejo — pa tudi ustvarjajo.«

»Seveda — bedo in smrt.«

»Oho! kaj ste že pozabili na velikanske spomenike v Alpah, o katerih ste še pred kratkim govorili tako vzhičeno? Mislite mogoče, da so tisti nastali mirnim potom? Koliko neviht in potresov je delalo na njih in še dela! In koliko ljudi in živali je pri tem delu poginilo!

Tudi tisti velikani so plod divjih naravnih sil, ki slepo delajo, ne meneč se za bedo, ki jo povzročajo. —

Poznate ta kraj? Veste, da daleč naokrog ni bilo nobenega studenca. Ako se potrudite semkaj, vam jih pokažem celo vrsto.«

Z njegovo pomočjo sem prišel čez jarek. Napotila sva se v dolinico.

»Vidite, kako prijetno curlja iz jamice. Oglejte si to. Njena oblika in širina kaže, da je preteklo iz nje že dosti vode, da je bilo tu že dosti neviht. Na teh kraških tleh pronica voda skozi razpoke v skalovju in ga razjeda, posebno, če je morala prej skozi zemljo, iz katere je vsrkala ogljikovo kislino. V ugodnih krajih, kakor na primer v Postojni, je izglodala voda že velikanske jame. Seveda je tam delovala in še deluje neprestano cela reka. Kapnike pa, ki štrlijo izpod stropa in iznad tal, je ustvarila skozi humus pronicajoča in med potjo z apnencem nasičena deževnica pri izhlapevanju ob stropu ali na tleh. Tisočletja in tisočletja so bila potrebna za postanek tistih veličastnih kristalov, ki se razsvetljeni tako bajno leskečejo. Najvišji arhitekt proizvaja takšne stvari jako počasi.«

»In« — sem pristavil — »previdno«.

»O tem bi dvomil, vsaj če sodim po naših pojmih. — Jame neprestano izdolba, da se širijo in širijo in se nazadnje zrušijo. To nam naznanjajo lokalni potresi na Krasu. — V hribih izpodkopava tla visečim velikanskim plastem, da končno zdrčijo pretresujoč ves svet in uničujoč življenje daleč naokrog. — Vso zemljo stiska neprestano ohlajujoč jo, da popoka zdaj tu zdaj tam in da brizga iz razpok žarečo tekočino požigajočo vse rastline, živali in ljudi, ki jih zaloti. — Kaj mislite, ali je to pametno? Naši sodniki bi strogo kaznovali tako postopajoče graditelje zaradi malomarnosti ali nesposobnosti.«

»Pogledal sem svojega znanca natančneje, ker se mi je zdelo, da govori sam skušnjavec. A na njegovem obrazu ni bilo opaziti nič vražjega. Gledal je blagohotno, in neka v srce segajoča melanholija je bila razlita po njem.

»Dragi moj! mi tega ne moremo razumeti. A morate priznati, da smo grešniki, celo veliki. Ali ni-to za ene kazni, za druge opomin k pokori, k boljšemu življenju? Verujte mi, da zasleduje Oni nad nami s takimi neizgovornimi višje namene.«

Nekaj časa sva stopala molče po razdejani pokrajini, dokler nisva zadela ob kup raznih rastlin.

»Vidite, koliko nežnih čipk, koliko umetnin leži tu uničenih! Med njimi najdete celo nežne ptice pevke. Kaj so zagrešila ta bitja, da jih je doletela taka nesreča? Teologi si ne belijo glave s takimi vprašanji. Kratkoterminalno odrekajo tem bitjem pravico do sreče. Le človek dobi nagrado za vse tukajšnje trpljenje v srečnem onstranskem živ-

ljenju. Za druga živa bitja pa ni nobenega plačila, kakor da nimajo živcev sličnih našim, kakor da ne trpijo nalik nam, kakor da nimajo tudi ona želj po boljšem življenju. Ali ne čutite, da je človek prišel do izjemnega stanja v naravi le po predsodkih onih, ki so poklicani, da skrbijo za naš blagor?»

Takšno govorjenje na takšnem kraju se mi je zdelo bogokletje. Znanca bi bil zapustil, da ga nisem poznal kot poštenega in dobrega človeka.

»Vaše besede so, kakor lahko razberem iz vašega obraza, izraz notranje boli. Ta nesreča vas je hudo pretresla. In če bi še mikrobi vam razjedali pljuča kakor meni, potem se mi zdi, da bi tudi vi priznali, da Najvišji ustvarja in uničuje le, da nam razodeva svojo vsega-mogočnost in kaže našo šibkost, da tako laglje najdemo pot do njega, ki je vse in izven njega pa ni nič.«

Ni ugovarjal. Stisnil mi je roko in me blagroval.

Na slet!

Dr. V. V. Rašič.

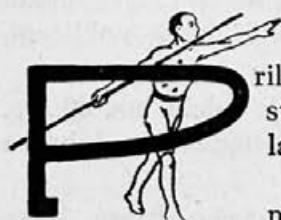
Mešov. zbor.

Vilko Peris i Dušan Milakov.

Musical score for the first system of the song "Na slet!". It consists of two staves, treble and bass clef, in 3/4 time with a key signature of one sharp (F#). The melody is in the treble clef. The lyrics are: "So-ko-lo-vi, haj-te, haj-te o-pru-ži-te la-ki let. So-ko-lo-vi,". Dynamics include *f* and *ff*. There are repeat signs at the end of the first phrase.

Musical score for the second system of the song "Na slet!". It consists of two staves, treble and bass clef, in 3/4 time with a key signature of one sharp (F#). The melody is in the treble clef. The lyrics are: "po-hi-taj-te na so-kol-ski brat-ski slet! brat-ski slet." There are two boxes labeled "I. ritard." and "II. ritard." above the second and third phrases respectively. Dynamics include *mf* and *ff*.

Šablonski tisk.

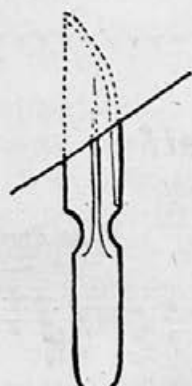

riložene slike so posnetki šablonskih tiskov. Enostavno in ceno je to delo. S skrbnim postopkom lahko narediš mnogo odtisov.

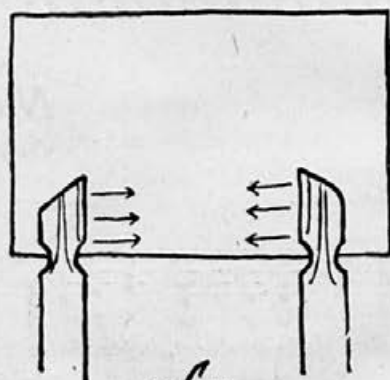
Šablono izdeláš sledeče: To, kar hočeš odtisniti, narišeš z redišperesom in s tušem na gladek in trd debelejši papir. Najboljši je »Schoellershammer« papir, ki ga dobiš v vsaki večji trgovini s papirjem. Dobro je, da ga en dan poprej namažeš s firnežem, da postane trdnejši in se lepše reže. Mehak papir se nabira pod nožem in se trga. Vse neposlikane ploskve (praznine) papirja, ki niso namenjene za odtis, izrežeš. Robi šablone morajo biti gladko rezani.

sl. 1

sl. 2

sl. 3

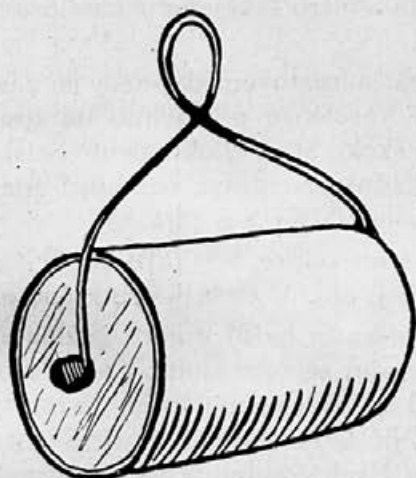
Šablone režemo z nožem. Šablonski nož naj ima ravno ostrino, ker boljše reže in se da lepše brusiti. V trgovinah se dobiva šablonska peresa po 1 Din, ki jih lahko vtakneš v peresnik (sl. 1.). Najboljša so peresa, kakor jih kaže sl. 2., če odrežeš pero z robom pile. Tudi odlomljene kline žepnih nožev so dobro uporabne. Nož mora biti vedno dobro nabrušen. Pri brušenju je nož naklonjen za 15—20° na brusni kamen. Brusiš ga pravokotno proti ostrini, kakor kažejo puščice na sl. 3. Brusni kamen namažeš z jedilnim oljem.

Barvo namažeš na šablono s stisnjanim ploščatim čopičem. Temperatura barva je prikladna le za majhne šablone, ker se hitro posuši. Boljša je oljnata barva, ki jo lahko nekoliko razredčiš s firnežem ali s petrolejem. Najboljša pa je tiskarska barva, razredčena s firnežem ali pa s petrolejem.

Najboljši papir za tisk je papir, ki pije barvo (n. pr. beli papir za ciklostil). Uporaben je tudi svileni papir in časopisni papir. Debelejši papir lahko pred tiskom namočiš v vodi in potem posušiš med snažnim pivnikom. Vlažen papir je voljan in lažje vpija barvo.

Šablono namaži enakomerno z barvo in položi na njo papir, pritisni in pogladi ga z roko. Nato pogladi vsa mesta šablone enakomerno z ročajem zobne ščetke. Če tiskaš na vlažen papir, položi nanj tanjši suh papir, da se papir za tisk ne rani. Nato dvigni previdno rob papirja, da vidiš, kako napreduje tisk.

Najlepše in najenakomernejše pa namažeš barvo na šablono z valjarjem. Vzel sem približno 1 dm dolg kos palice metle in potegnil nanj primeren kos stare zračne cevi dvokolesa (pnevmatike). Nato sem zabil na vsaki strani v sredo po en žebelj in napravil z močno žico ročaj (sl. 4.). Vsaka cev iz gumija in iz kavčuka je uporabna. — Barvo lahko napraviš na stekleni plošči.

Slika 4.

Za šablonski tisk si lahko izbereš vabila za pustno prireditev, voščila za god, za rojstni dan, za praznike, bralna znamenja, monogramne itd.

Vsi deli šablone naj bodo med seboj zvezani z mostički, ki dajejo šablono trdnost in učinkujejo dekorativno. Razdelijo naj šablono v večje in manjše ploskve razne oblike. Ponazorujejo nam lahko oblake na 5. sliki, veje in strugo na 6. sliki ter valovite črte ravnine na 7. sliki. Vse te mostičke in ploskve pa veže okvirček v eno celoto.

Prihodnjič vam pojasnim, kako se tiskajo barvaste šablone.

Po raju Jugoslavije.

Na gore, na gore, na strme vrhé,
tja kliče in miče in vabi srce!
(Vilhar).

Na Ratitovec!

omantika naše pešpoti na morje je opajala vso dolgo zimo naše duše. Vzbujali smo spomine na prekrasne dni, ki smo jih preživeli od Loke do Sušaka in nazaj. Ti spomini so nam rodili nove želje po sličnem potovanju. Sklenili smo, da si ogledamo najlepši del Slovenije — našo Gorenjsko, njene gore in jezera. Naš odbor je pokazal zopet svoje globoko razumevanje za pravo sokolsko vzgojo, brat starosta pa svoje blago srce. Priprave za pot so bile hitro izvršene in vročo avgustovo nedeljo popoldne smo odrinili.

Zbrali smo se na starostovem dvorišču in zasedli voz, ki ga nam je dal br. starosta. Veselo se poslovimo od bratov in sester in že teko iskri konjički skozi Staro Loko proti Selški dolini. Na desni strani nam pošilja zadnje pozdrave naš stari znanec Lubnik, na levi pa lepe vasice na obronkih Križne gore.

V Bukovici se nam odpre Selška dolina. Na koncu nje vidimo Ratitovec, naš današnji cilj. V Češnjici se začne naša pešpot.

Oprtamo nahrbtnike in hajdi v goro. Strma steza nas privede na kolovozno pot in po njej se vzpenjamo proti Prtovču, ki je malo selo z lično cerkvico. Tu se okrepčamo in se divimo lepemu razgledu, ki se nam nudi odtod. Nič se ne čudimo, da si je izbral to vasico za svoje letovišče zaslužni dr. Krek. Pogled ti na eni strani spe preko Jelovice na Karavanke in Savinjske planine, na drugi strani se košati plečati Blegaš, za vasjo pa se beli v solncu skalnato pobočje Ratitovca. Krasna lega!

Pri studencu sredi vasi se osvežimo z izvrstno vodo in zavijemo v skalnat, strm kolovoz ob kraju gozda. Strmina pospeši dihanje, pogovor utihne in v popolni tihoti spemo skozi gozd navzgor.

Čez čas strmina poneha in gozd se začne redčiti. Zavijemo v globoko sedlo Vrata, ki deli Gladki in Kosmati vrh Ratitovca. Na desni se strmo vzpenjajo gole skale, med katerimi se bore za svoj obstanek redke jelke. Vso levo stran in dno sedla pa pokriva gosto ruševje in ob njegovem robu grmiči rododendrona. V solncu se svetijo skale, ostro se od njih razlikuje temnozeleno ruševje, rdeči cvetovi rododendrona pa nepopisno povečujejo to lepoto. Kdor je enkrat užival vso to lepoto, ta se bo vedno vračal na planine.

Ob koncu sedla zavijemo na levo na Gladki vrh. Ruševje polagoma izginja, že smo sredi samih pašnikov. Razgled se vedno bolj širi, strmina ponehuje in naenkrat se pred nami prikaže *K r e k o v a k o č a*. Veselo vriskajoč se ji približujemo.

Toda danes je nedelja; kočo so zasedli prebivalci bližnjih vasi pod Ratitovcem in jo izpremenil v zakajeno gostilno. Zato se umaknemo v spalnico, pripravimo si ležišča in se okrepčamo. Ko pridemo pred kočo, da se navžijemo razgleda, so se že vlačile megle in vel je mrzel veter. Kmalu so zapustili kočo nedeljski »turisti«. Ko se je jedilnica temeljito prezračila, povžijemo svojo večerjo in gremo h počitku. Seveda mine precej časa, preden se ustavijo velikonočne raglje. Posebno Stane dolgo filozofira. Slednjič je vendarle mir. Le okoli koč zavija hud veter, ki nas s svojo pesmijo zaziblje v sladk sen.

Krasno jutro se razgrne pred nami, ko odpremo navsezgodaj okna v spalnici. V pozdrav nam kima kralj naših gora, naš Triglav in vse Triglavsko pogorje. Zato nas ne drži več v postelji. Urnih nog jo poberemo iz koč.

Nebeško čist in svež zrak nam polni pljuča, s kristalno čistega neba se nam smeje zlato solnce, krog nas se zibljejo v lahnem vetru planinske cvetke, kakor bi nas pozdravljale. Loti se nas vesela razigranost! Skačemo, »pojemo in ukamo veselo, da z gore v goro se glasi,« kakor poje »goriški slavček« Simon Gregorčič v svoji pesmi »Veseli pastir«. Tu šele prav razumemo in občutimo čisto veselje njegovega pastirja.

Povzpemo se na nekaj minut oddaljen vrh. Veličasten razgled se nam odpre. V duši nam zazvene verzi pesnika Župančiča:

... Le v dalji planine!
Tam zemlja je naša zakipela,
zahrepenela, v nebo je hotela,
v višino se pognala kot val,
a v naletu pod zvezdami val je obstal ...
Tako strmi zdaj sredi višine
okameneli zanos domovine:
bleste se v daljavi razdrti grebeni ...

Res lepota, ki jo je težko opisati z okornimi besedami!

Vse naokrog samo razdrti grebeni — naše lepe planine. Na severozapadu Julijske Alpe s Triglavom. Tam opazimo z daljnogledom Aleksandrovo kočo in Triglavski dom na Kredarici. Pod njimi se razprostira obširna visoka ravan Pokljuka in pod nami prav taka Jelovica. — Preko Jelovice spe pogled na sever na Karavanke od Kepe in Golice preko Stola, Zelenice in Begunjščice na prelaz Ljubelj in odtod čez Košuto na Storžič in Zaplato. — Na vzhodu se svetijo v jutranjem solncu Savinjske planine z Grintovcem, pod nami se vije

Selška dolina, na oni strani se beli Sv. Jošt in za njim se vleče Kranjska ravnina. — Na jugovzhodu se dviga osamljena Šmarna gora, za njo Dolenjsko gričevje in na desno Polhograjski Dolomiti, preko katerih se nam smeje bela Ljubljana. — Na jugu se v bližini dviguje plečati Blegaš, na zapadu pa temne gore — naše nesrečne, tužne zemlje. Rezka bolečina te pri pogledu na te gore ureže globoko v srce. Žalostna, tužna zemlja! Tisoč let si trpela, tisoč let ti je vladal tujec — ošabni tolminski grof! A ko je tvojim bratom zasijalo solnce svobode, se je nad teboj zagrnila še temnejša, še strašnejša, brezzvezdna noč! Bog z vami, bratje!

Sedemo, se vtopimo v svoje misli, uživamo razgled, božje solnce in nebeški mir. Tudi mi »bi hoteli na gori živeti, kjer sreča, kjer mir je doma.«

Vrnemo se v kočo, zajtrkujemo, nato pa obiščemo še bližnji vrh *Altemauer*. To čudno ime nas spomni na zanimivo zgodovino teh krajev. Vse porečje reke Sore do tu gori je daroval l. 973. nemški cesar Oton II. brižinskim škofom. Ti so potem okoli l. 1300. našelili v sedanjo župnijo Sorico pod Ratitovcem tirolske Nemce. Zato je tu v okolici mnogo nemških geografskih imen. Ti Nemci so se v teku stoletij poslovenili, a vendar zna še nekaj prav starih ljudi nekaj tirolsko-nemškega narečja. Čudovita je naša zgodovina!

(Dalje prihodnjič.)

Slika 8. in 7. k članku „Šablonski tisk“ str. 74.

Prijave za slet sokolskog naraštaja. Sokolska omladina sprema se oduševljenjem za svesokolski slet u Beogradu. Ona hoće da pred celokupnim našim narodom i inostranstvom pokaže svoju snagu. Sadržanje stanje prijava stoji ovako: 3647 naraštajaca i 2209 naraštajka, svega ukupno 5856 članova sokolskog naraštaja. Sokolska omladina iz svih krajeva naše domovine iskreno se raduje skorim danima svog sokolskog slavlja, kada će oduševljeno manifestovati svoju ljubav prema Sokolstvu i otadžbini.

Sokolska štednja. Savez SKJ izdao je pravilnik o sokolskoj štednji, koja je obavezna za decu, naraštaj i članstvo. Poverenika za štednju imenuje društvena uprava. Štediće se putem sokolskih maraka i sokolskih uložnih knjižica. Marke će se prodavati po 1 Din te će ih ulagači lepiti u knjižice, koje imaju na svakoj stranici prostora za 25 maraka. Izvadiće se lako samo preko uprave i upotrebiti samo u sokolske svrhe, n. pr. za sletove, izlete, sokolske odore, telovežbačka odela itd. Društvena uprava će na predlog poverenika za štednju nagraditi najmarljivijeg ulagača knjigama ili drugim prikladnim darom.

Sokolsko društvo v šiški. V septembru 1928. je prevzel vodstvo našega moškega naraščaja br. J. Zalokar, ki se je z vso vncemo lotil težke naloge. Njegova prizadevanja so kmalu rodila uspeh. Da bi vzgojil mlade telovadce tudi za bodoče prednjake — zakaj le od teh odvisi dober napredek v društvu — je ustanovil prednjaški zbor moškega naraščaja, ki ga tvorijo naraščajniki sami. Dne 21. oktobra 1928. je pozval 7 naraščajnikov k »ustanovni seji«. Na tem sestanku nam je razložil namen in delo zbora. Sestavili smo pravila, slična društvenemu prednjaškemu zboru, in si razdelili funkcije. Br. vodnika imenujemo »starešino«, ki predseduje in vodi naš zbor ter poroča o naših sklepih pri društvenem načelništvu, ki naše sklepe po uvidevnosti odobri. Ostali člani našega zbora so: br. blagajnik, ki pobira članarino moškega naraščaja ter s tem olajšuje delo br. vodniku, br. knjižničar, ki ureja društveno knjižnico, br. statistikar, br. orodjar in br. zapisnikar. Lansko leto smo ustanovili še taborniški odsek, letos pa novinarski. Prvi ima nalogo organizirati vsakoletno taborenje, drugi pa poročati v sokolskih listih o našem delu. Novinarski odsek je sestavil poročilo o

Naraštajska sletna značka, izradio profesor br. A. Sever, Ljubljana.

lanskem taborenju v Kamniški Bistrici in ga oddal uredništvu »Sokoliča«, da ga priobči. (Opomba uredništva: Zaradi pomanjkanja prostora bomo priobčili poročilo v prihodnji številki.)

Naše bojne igre. Moški naraščaj Sokolskega društva v Slovenjgradcu, čigar član sem tudi jaz — se je napotil v sredo dne 2. t. m. pod vodstvom svojega br. vodnika na Legen. To je z lepim gozdom obrasel hribček blizu mesta. Izvedli smo majhno vojno vajo med dvema skupinama. Namen vsake skupine je bil, da najde, obkoli in premaga nasprotnika. Da smo vedeli za gibanje nasprotnika, smo morali pošiljati izvidnike, kar je nevaren posel, toda potreben.

V prvem boju je naša skupina spretno razdelila svoje sile ob gozdnem robu, da bi obkolila nasprotno četo, ki se je pa prav tako spretno umaknila. Po dolgem času smo trčili skupaj. Bil je slikovit pogled na naše nasprotnike, ko so pridrveli po bregu navzdol — mi smo bili namreč nižje kot oni — in se zakadili v nas. Po kratkem boju, je ostalo le dvojce »naših«

pokonci. Domenili smo namreč, da mora, kdor pade, obležati in se ne sme več udeleževati boja. Ker se niso vsi držali dogovora, je prišlo v tem boju do prepira, kar se pa pozneje ni več dogodilo.

Ponovili smo vajo v nadi na zmago, ker smo bili sedaj mi zgoraj in oni spodaj. Toda nasprotniki so nas zvito obšli v velikem loku in bili bi nas imeli, ko bi zaradi nesoglasja ne bili nekoliko zaostali. Pravočasno smo jih še opazili in se preselili na spodnjo stran. — Ker dolgo ni bilo ničesar čuti, sem odšel jaz kot izvidnik. Priplazil sem se že precej daleč, ne da bi kaj opazil. Nenadoma sem zagledal približno 20 do 30 metrov daleč od mene dečka, ki je nepremično ždel ter opazoval okolico. Potuhnil sem se, toda tedaj sem spoznal, da je to naš izvidnik. Plazil sem se dalje. Naenkrat sem zagledal četo sovražnikov, idočo naravnost proti meni. Zvalil sem se, kolikor hitro sem mogel v kotanjo, od tam pa sem se odkobacal po vseh štirih. Tovariša, ki še ni ničesar opazil, sem opozoril na nevarnost z žvižgom, ki smo si ga poprej izbrali za znak. Toda že čez par minut so nas našli in — premagani smo bili.

Tretji boj je bil najzanimivejši izmed vseh štirih. Topot smo namreč vodili nasprotnike prav pošteno za nos. Razdelili smo se v dve skupini, ki sta hodili vsaka

že prej priredili take boje, pa ni bilo ne zase. Ko pa smo se združili, smo jih zvito obšli in pri srečanju se je zmagala okrenila na našo stran.

Četrta »bitka« pa je bila pravcati boj kakor v svetovni vojni, ko so vojaki ležali v strelskih jarkih, mi pa v gozdnih grapah. Čakali smo in čakali, vendar nasprotnika od nikoder ni bilo. Zato smo se odločili, da napademo mi. Priplazili smo se v bližino nasprotnega »strelskega jarka« in s klici: »Hura, naprej!« udrli proti nasprotnikom, oni pa proti nam. Žalibog so morali že med bojem oditi dečkji, ki se vozijo z vlakom v Dovže, Mislinje, Smartno, Turiško vas i dr., zato boja nismo mogli dokončati.

Naši nasprotniki so imeli dobro organizacijo, ki pa je le še nekoliko zaostajala za našo. Treba je seveda upoštevati, da je nas vodil br. vaditelj, one pa moj součeneč.

Iz vsega pa se je videl mogočen vpliv »sokolovanja«. Mi smo namreč tudi sami že prej priredili take boje pa ni bilo ne sluha ne duha o tisti disciplini kakor sedaj.

V splošnem so te vojne vaje dobro potekle in jih nameravamo prirediti še večkrat.

Gradišnik Ivan.

Na naš slet!